

Tyszkiewicz zmagania z cielesnością

Od 29 maja w Muzeum Sztuki w Manufakturze można wreszcie oglądać oczekiwaną wystawę dzieł Teresy Tyszkiewicz. Choć artystka jawi się w polskiej sztuce końca XX wieku jako osobowość wyrazista i szczególna, jej dorobek nie doczekał się dotąd kompleksowego opracowania.

Twórczość Tyszkiewicz, radykalnie subiektywna i oparta na intuicji, łączy się z praktyką życiową i w prekursorski sposób otwiera język sztuki na refleksję o kobiecości obejmującej zarówno sensualność, erotyzm i kruchość, jak i fizjologię, brutalność, ból i siłę.

Dokamerowe performanse i fotografie końca lat 70. i początku 80. stały się dla Tyszkiewicz sposobem na rozwijanie jej prywatnej mitologii i narzędziem badawczym służącym autoanalizie. Fascynacja artystki materią manifestującą się pod postacią ziarna, ziemi, piór czy waty – zmysłowe „zanurzenie się” w nią, otulanie się tym, co przynależy do porządku Ziemi i jest archetypowo powiązane z kobiecością – wynika z potrzeby afirmowania pierwotnej relacji między ciałem a materią. Wystawa zderza te prywatne, sensualne rytuały z mniej znanymi „pracami szpilkowymi”, zakładającymi długotrwałe, wielomiesięczny proces nabijania szpilek papieru, fotografii, płótna czy obiektów. Jest to transowy performans angażujący ciało artystki w działanie zakładające rytmiczne nawarstwianie gestu i powtarzalność. Ten ekspresyjny i brutalny rytuał stał się dla Tyszkiewicz sposobem wyrażania swojej relacji ze światem, a prace szpilkowe – zapisem jej codziennych zmagania i jednocześnie sposobem budowania osobistej przestrzeni wyrazu.

Przejęcie od otulania się materią do nakłuwania rzeczywistości i zadawania bólu, odnalezienie siebie w (auto)agresywnym rytuale tworzy dialektyczne napięcie będące sednem twórczości Tyszkiewicz. Sensualne doświadczenie kobiecości analizowane w dokamerowych performansach zostaje poszerzone o próbę wyrażenia własnej kondycji poprzez bolesne, fizyczne doświadczenie i mierzenie się z materią.

Na wystawie zgromadzono niemal 80 prac powstałych w latach 1980–2019, z których znaczna część nigdy nie była prezentowana. Artystka, specjalnie na potrzeby prezentacji w Muzeum Sztuki, zmontowała także swój ostatni, nigdy nie pokazywany film ARTA (1984-85 / 2019). Filmy, fotografie, assemblaże, obiekty, obrazy oraz wielkoformatowe reliefy szpilkowe tworzą różnorodny, ale estetycznie spójny słownik form.

kuratorka: Zofia Machnicka
koordynacja wystawy: Katarzyna Mróz
koordynacja druków towarzyszących: Martyn Kramek
architektura wystawy: Jarosław Kozakiewicz
identyfikacja wizualna: Fontarte

Teresa Tyszkiewicz (1953–2020) była polską artystką, która od 1982 roku mieszkała i tworzyła we Francji. Wcześniej, w 1978, uzyskała dyplom na Wydziale Mechaniczno-Technologicznym Politechniki Warszawskiej. Pod koniec lat 70. uczestniczyła w ruchu artystów Foto-Art. Od 1978 współtworzyła ze Zdzisławem Sosnowskim filmy i prace fotograficzne (m.in. Stałe zajęcie, 1979), by od roku 1980 podjąć samodzielną drogę twórczą.

Związana z nurtem filmu eksperymentalnego, przyczyniła się do włączenia tego medium w obszar sztuki. Jest też autorką performansów, obiektów, „prac szpilkowych” oraz wielkoformatowych

kompozycji reliefowych. Radykalnie subiektywna i oparta na intuicji twórczość Tyszkiewicz zbliża sztukę z praktyką życiową. Niezależnie od medium, w którym tworzy artystka, rozpięta jest między takimi kategoriami jak sztuka ciała, performas czy autobiografizm.

Równolegle do znanych i docenionych przez krytykę autorskich filmów eksperymentalnych, będących zapisem intymistycznych performansów inscenizowanych do obiektywu kamery, Tyszkiewicz wypracowała oryginalną metodę, która w ciągu ostatnich czterech dekad wyznacza kierunek rozwoju jej twórczości. Narzędziem tej metody jest szpilka, épingle, za pomocą której artystka w długotrwałym procesie nakłuwania materii wyraża siebie, własną relację ze światem, zapisuje w swoisty sposób swe codzienne zmagania i buduje osobistą przestrzeń wyrazu.

Twórczość Tyszkiewicz odczytywana była dotąd w kontekście neo-awangardy, „sztuki konsumpcyjnej” lub nurtu feministycznego, choć sama artystka nigdy takiego programu nie sformułowała. Jej metoda twórcza nie wynika z teoretycznych czy ideowych założeń i nie buduje politycznego dyskursu, a od początku i konsekwentnie opiera się na doświadczeniu i bardzo osobistej relacji z materią. Głównym medium w ramach takiej metody twórczej jest ciało, które artystka obdarza pełnym zaufaniem.

Prace Teresy Tyszkiewicz były eksponowane na wielu wystawach zbiorowych i indywidualnych. Znajdują się one w licznych kolekcjach muzealnych i prywatnych, m.in. w Centre Pompidou, Musée d'Art Moderne de Paris, Musée Bohin w Paryżu, Muzeum Sztuki w Łodzi, Galerii Narodowej Zachęta Sztuki i Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie.

Wernisaż online wystawy "Teresa Tyszkiewicz: dzień po dniu" odbędzie się na profilu MS na Facebooku 29 V o g. 18. Samą wystawę można oglądać od 29 V od g. 11.

UWAGA:

na czas pandemii muzeum zmieniło godziny otwarcia - od wtorku do niedzieli muzeum będzie czynne od godz. 11:00 do 17:00